

Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi

Editör: Murat TAŞDAN

Editör: Prof. Dr. Murat TAŞDAN

TÜRK EĞİTİM SİSTEMİ VE OKUL YÖNETİMİ

ISBN 978-625-8325-83-6

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2022, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınev**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Ekim 2022, Ankara

Yayın-Proje: Zeynep Güler
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Vadi Grup Basım AŞ
Saray Mah. 126 Cad. No: 20/A
Kazan/ANKARA
Tel: (0312) 802 00 53-54

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 49180

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Bilgi ve enformasyon çağını yaşadığımız bugünlerde dünyadaki birçok sistem değişim ve dönüşüm yaşamaktadır. Bu değişim ve dönüşüm sürecinde bazı sistemler ihtiyaç kalmadığı için tamamen kaybolurken, eğitim sistemi gibi toplumu ve sosyal yaşamı derinden etkileyen sistemler dönüşerek yoluna devam etmektedir. Eğitim sisteminin en temel birimi olan okullarda da hızlı değişim ile birlikte adeta şoklar yaşanmaktadır. Okul yöneticilerinin 20. yüzyıl bakış açısıyla okulları bu şoktan çıkarmaları ve dönüşümü gerçekleştirmeleri mümkün görünmemektedir. Bilgi ve enformasyon çağının gerektirdiği temel becerilere sahip, eğitim sistemini ve okulları doğru analiz eden okul yöneticileri bu zor durumun üstesinden gelebilirler.

Türkiye’de eğitim sistemi ve okul yönetimi alanında yaşanan değişim ve zorluklar dünyadaki diğer ülkelerle benzer olmakla birlikte, Türkiye’deki öğrenci, öğretmen ve okul sayısının fazlalığı ile sosyo-kültürel çeşitlilikten kaynaklı ek sorun alanları vardır. Türkiye’deki hemen hemen herkes öğrenci, veli, öğretmen ya da eğitim sisteminin herhangi bir paydaşı olarak devasa büyüklükteki eğitim sisteminin bir parçasıdır. Sistemin hangi parçası olursanız olun bu büyük ve karmaşık sistemi anlamak-analiz etmek için bilgi, beceri, çaba ve sabır gerekmektedir. Eğitim sistemi için geçerli ve nitelikli analizler yapabilmek sisteme bütüncül bakmayı, teori ve uygulamayı birleştiren eklektik bir anlayışı zorunlu kılar. Bu eserin oluşturulmasında temel motivasyon kaynağı da okuyucuları teoriye boğmadan Türkiye’deki eğitim sistemini ve okulların yönetimini bu yeni dönemi de dikkate alarak yalın bir dil ile analiz etmek ve okuyucuya sunmaktır.

Bu anlayışla ve titizlikle yazılan kitap şu bölümlerden oluşmaktadır. Birinci bölümde “Okul yöntemiyle ilgili temel kavramlar” (Prof. Dr. Murat TAŞDAN-Arş. Gör. Z. Halid İPEK), ikinci bölümde “Klasik ve Neoklasik yönetim kuramları” (Dr. Aslı YURTTAŞ), üçüncü bölümde “Modern ve güncel yönetim kuramları” (Doç. Dr. Fatih BOZBAYINDIR), dördüncü bölümde “Sosyal sistemler olarak okullar” (Dr. Nuriye KARABULUT), beşinci bölümde “Okullarda motivasyon ve iletişim” (Doç. Dr. Necla ŞAHİN FIRAT) altıncı bölümde “Okullarda liderlik” (Doç. Dr. Bünyamin HAN), yedinci bölümde “Okullarda değişim ve inovasyon” (Dr. Muhammed BAŞ), sekizinci bölümde “Türk eğitim sisteminin amaç, yapı ve işleyişi” (Doç. Dr. İsa YILDIRIM), dokuzuncu bölümde “Eğitim hukuku ve Türk eğitim sisteminin yasal temelleri” (Doç. Dr. İdris ŞAHİN), onuncu bölümde “Okul sağlığı ve güvenliği” (Dr. Fatma KESİK), onbirinci bölümde “Okullarda insan kaynağının yönetimi” (Doç. Dr. Bertan AKYOL-Uzm. Yasemin YEŞİLBAŞ ÖZENÇ), onikinci bölümde “Okulda eğitim programının yönetimi” (Dr. Tuncay ARDIÇ), onüçüncü

bölümde “Okul yönetiminde dijital uygulamalar” (Dr. Ufuk TUĞTEKİN-Dr. Esra BARUT TUĞTEKİN), ondördüncü bölümde “Okulda karar verme ve veriye dayalı karar verme” (Dr. Ümit KAHRAMAN), onbeşinci bölümde “Okulda zaman yönetimi; okul yöneticisinin bir günü, bir ayı, bir yılı” (Doç. Dr. Ebru KÜLEKÇİ) “onaltıncı bölümde “Okul yönetiminde değerlendirme ve hesapverebilirlik” (Dr. Züleyha ERTAN KANTOS) ve onyedinci bölümde “Okul yönetiminde etik ve protokol kuralları” (Doç. Dr. Rasim TÖSTEN) başlıkları yer almaktadır. Bu bölümlerin her birindeki görüş ve önerilerin okul yöneticileri ve eğitimciler tarafından okullarda uygulanmasıyla öğrencilerin akademik, sosyal-duygusal gelişimlerinin desteklendiği, öğrenmenin daha kolay gerçekleştiği daha verimli bir okul ortamının sağlanacağı düşünülmektedir.

Hazırlanan bu kitabın eğitim alanında yazan ve çalışan tüm okul yöneticileri, öğretmen, akademisyen ve öğrencilere faydalı olmasını diliyoruz. Kitabın basım ve yazımı esnasında yazarların dikkatinden kaçan eksikliklerin ve geliştirilmesi istenen kısımların bizlere bildirilmesinden mutlu olacağımızın bilinmesini isteriz. Son olarak okuyucuların kitap ile ilgili her türlü dönütünü merakla beklediğimizi ifade ediyor bu yöndeki katkıları için şimdiden teşekkür ediyoruz. Farklı üniversitelerde ve kurumlarda görev yapan deneyim ve bakış açılarıyla kitabın oluşmasını sağlayan değerli yazarlara çok teşekkür ediyorum. Ayrıca kitabın hazırlanması ve basım sürecinde büyük katkıları olan Pegem Akademinin değerli çalışanlarına teşekkürü borç biliriz.

Editör

Prof. Dr. Murat TAŞDAN

E-posta: murattasdan@gmail.com

ORCID No: 0000-0001-8675-6068

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

Editör: Prof. Dr. Murat TAŞDAN

1. Bölüm: Okul Yönetimiyle İlgili Temel Kavramlar

Prof. Dr. Murat TAŞDAN, Kafkas Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-8675-6068

Arş. Gör. Ziyaeddin Halid İPEK, Kafkas Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-1313-7770

2. Bölüm: Klasik ve Neoklasik Yönetim Kuramları

Dr. Aşlı YURTTAŞ, Kafkas Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-0188-9887

3. Bölüm: Modern ve Güncel Yönetim Kuramları

Doç. Dr. Fatih BOZBAYINDIR, Gaziantep Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-5393-0955

4. Bölüm: Sosyal Sistemler Olarak Okullar

Dr. Öğr. Üyesi Nuriye KARABULUT, Kafkas Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-1590-5657

5. Bölüm: Okullarda Motivasyon ve İletişim

Doç. Dr. Necla ŞAHİN FIRAT, Dokuz Eylül Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-8710-9516

6. Bölüm: Okullarda Liderlik

Doç. Dr. Bünyamin HAN, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-0204-5686

7. Bölüm: Okullarda Değişim ve İnovasyon

Dr. Öğr. Üyesi Muhammet BAŞ, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-9309-8702

8. Bölüm: Türk Eğitim Sisteminin Amaç Yapı ve İşleyişi

Doç. Dr. İsa YILDIRIM, Atatürk Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-0365-3480

9. Bölüm: Eğitim Hukuku ve Türk Eğitim Sisteminin Yasal Temelleri

Doç. Dr. İdris ŞAHİN, Dokuz Eylül Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-0228-5014

10. Bölüm: Okul Sağlığı ve Güvenliği

Dr. Öğr. Üyesi Fatma KESİK, İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa
ORCID No: 0000-0003-2267-8368

11. Bölüm: Okullarda İnsan Kaynağının Yönetimi

Doç. Dr. Bertan AKYOL, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-1513-1885
Uzm. Yasemin YEŞİLBAŞ ÖZENÇ, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-5590-4520

12. Bölüm: Okulda Eğitim Programının Yönetimi

Dr. Öğr. Üyesi Tuncay ARDIÇ, Dicle Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-8086-7338

13. Bölüm: Okul Yönetiminde Dijital Uygulamalar

Dr. Ufuk TUĞTEKİN, Mersin Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-0129-3477
Dr. Esra BARUT TUĞTEKİN, İnönü Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-0109-0581

14. Bölüm: Okulda Karar ve Veriye Dayalı Karar Verme

Dr. Öğr. Üyesi Ümit KAHRAMAN, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-4547-6753

15. Bölüm: Okulda Zaman Yönetimi: Okul Yöneticisinin Bir Günü, Bir Ayı, Bir Yılı

Doç. Dr. Ebru KÜLEKÇİ AKYAVUZ, Kilis 7 Aralık Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-2436-8761

16. Bölüm: Okul Yönetiminde Değerlendirme ve Hesap Verebilirlik

Dr. Züleyha ERTAN KANTOS, Milli Eğitim Bakanlığı
ORCID No: 0000-0002-3372-4967

17. Bölüm: Okul Yönetiminde Etik ve Protokol Kuralları

Doç. Dr. Rasim TÖSTEN, Siirt Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-5135-7286

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
Bölümler ve Yazarları.....	v

1. BÖLÜM OKUL YÖNETİMİYLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

Giriş.....	2
1. Okul Yönetimiyle İlgili Temel Kavramlar	2
1.1. Yönetim	2
1.1.1. Lider	3
1.2. Örgüt.....	5
1.2.1. Sanal Örgüt.....	6
1.3. Yönetim ile İlgili Bilim Dalları	7
1.3.1. Kamu Yönetimi	7
1.4. Eğitim Yönetimi	8
1.4.1. Okul Yönetimi	9
1.4.2. Okul Yöneticisi	10
1.4.3. Eğitim Liderliği	11
1.4.4. Okul Liderliği	12
1.5. Denetim.....	13
1.5.1. Eğitim Denetimi-Okul Denetimi	14
1.5.2. Denetmen/Müfettiş	17
2. Yönetimle Alanındaki Güncel Gelişmeler	18
2.1. Küreselleşme.....	18
2.2. Yönetişim.....	19
2.3. Eğitim Yönetiminde Dijitalleşme.....	19
2.3.1. Dijital Eğitim	20
2.3.2. Öğrenme Yönetim Sistemi.....	21
2.3.3. Mobil Öğrenme.....	21
2.3.4. WEB 2.0	21
2.4. Dijital Okul-Sanal Okul-Hibrit Eğitim.....	22
2.5. Öğrenme Analitiği	23
Özet	24
Değerlendirme Soruları.....	24
Kitap ve Film Önerileri Kitap Önerileri	26
Kaynakça.....	26

2. BÖLÜM**KLASİK VE NEOKLASİK YÖNETİM KURAMLARI**

Giriş.....	34
1. Klasik Yönetim Kuramı	35
1.1. Bilimsel Yönetim Yaklaşımı	35
1.2. Yönetim Süreçleri Yaklaşımı	39
1.3. Bürokrasi Yaklaşımı	42
2. Neoklasik Yönetim Kuramı.....	43
2.1. İnsan İlişkileri Yaklaşımı	43
2.1.1. Hawthorne Araştırmaları	44
2.2. Davranışçı Yaklaşım	47
Özet	49
Değerlendirme Soruları.....	49
Kitap ve Film Önerileri.....	52
Kaynakça.....	52

3. BÖLÜM**MODERN VE GÜNCEL YÖNETİM KURAMLARI**

Giriş.....	56
1. Sistem Yaklaşımı	56
2. Durumsallık Yaklaşımı	61
3. Toplam Kalite Yönetimi (TKY)	62
4. Öğrenen Örgüt	68
5. X, Y ve Z Teorileri	70
6. Stratejik Yönetim	72
7. Amaçlara Göre Yönetim	76
8. Benchmarking (Kıyaslama)	78
9. Yönetişim	80
10. Sanal Örgütler.....	81
11. Şebeke Örgütler	83
12. Dijital Yönetim.....	83
Özet	89
Değerlendirme Soruları.....	89
Kitap ve Film Önerileri	92
Kaynakça.....	93

4. BÖLÜM

SOSYAL SİSTEMLER OLARAK OKULLAR

Giriş.....	98
1.1. Sistem Kavramı ve Çeşitli Sistem Sınıflandırmaları.....	99
1.2. Açık Sistemler ve İlgili Kavramlar	102
1.3. Sosyal Sistemler Modelinin Başlıca Varsayımları.....	107
1.4. Sosyal Sistemler Modelinin Okullara Uygulanması.....	109
1.4.1. Girdi	109
1.4.2. Süreç	110
1.4.3. Çevre	120
1.4.3. Çıktı.....	122
1.4.5. Geri Besleme	123
1.5. Sosyal Sistemler Olarak Okullara Uygulanabilecek Çeşitli Yaklaşımlar.....	124
1.5.1. Öğrenen Okullar.....	124
1.5.1.1. Düşünen Okullar	125
Özet	129
Kitap ve Film Önerileri	130
Değerlendirme Soruları.....	130
Kaynakça.....	135

5. BÖLÜM

OKULLARDA MOTİVASYON VE İLETİŞİM

Giriş.....	141
1. Motivasyon.....	141
2. Motivasyon Kuramları.....	143
2.1. İçerik Kuramları	143
2.1.1. Abraham Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi Kuramı	143
2.1.2. Clayton Paul Alderfer'in ERG Kuramı	146
2.1.3. Frederick Herzberg'in Çift Faktör Kuramı.....	148
2.1.4. McClelland ve Arkadaşlarının Başarı Güdüsü Kuramı	151
2.2. Süreç Kuramları	153
2.2.1. Victor Vroom'un Beklenti Kuramı	153
2.2.2. R. Stacy Adams'ın Eşitlik (Hakkaniyet) Kuramı.....	156
2.2.3. Edwin Locke'in Hedef Belirleme Kuramı	159
3. Okullarda İletişim	161
3.1. İletişimin Sınıflandırılması	162

3.1.1. Etkilerine Göre İletişim	162
3.1.2. Yönüne Göre İletişim	163
3.1.3. Kod Sistemine Göre İletişim	163
3.1.4. İlişki Sistemlerine Göre İletişim	164
3.1.5. Bireylerin Grup İçindeki Konumlarına Göre İletişim	164
3.1.6. Zaman ve Mekân Boyutuna Göre İletişim	165
3.2. Okul Yönetiminde İletişimin Önemi.....	165
3.3. Okul Yöneticilerinin Çalışanları Motive Etmede Kullanabilecekleri Başlıca İletişim Becerileri.....	167
Özet	175
Değerlendirme Soruları.....	176
Kitap ve Film Önerileri.....	178
Kaynakça.....	178

6. BÖLÜM OKULLARDA LİDERLİK

Giriş.....	182
1. Liderlik.....	182
2. Liderlik Teorileri.....	184
2.1. Özellikler Yaklaşımı.....	184
2.2. Davranışçı Yaklaşım	185
2.3. Durumsal Yaklaşım	185
3. Liderlikte Güç	186
3.1. Yasal Güç.....	187
3.2. Ödül Gücü	187
3.3. Zorlayıcı/Ceza Güç	187
3.4. Uzmanlık Gücü	187
3.5. Karizmatik Güç	187
4. Lider ve Yönetici Farkı.....	188
5. Liderlik Türleri.....	189
5.1. Dönüşümcü Liderlik.....	189
5.1.1. Eğitimde Dönüşümcü Liderlik	190
5.2. Karizmatik Liderlik.....	191
5.2.1. Eğitimde Karizmatik Liderlik	192
5.3. Etkileşimci Liderlik.....	193
5.3.1. Eğitimde Etkileşimci Liderlik.....	193
5.4. Hizmetkâr Liderlik	194

5.4.1. Eğitimde Hizmetkâr Liderlik	195
5.5. Otantik Liderlik.....	195
5.5.1. Eğitimde Otantik Liderlik	196
5.6. Etik Liderlik	197
5.6.1. Eğitimde Etik Liderlik.....	198
5.7. Paternalist Liderlik.....	198
5.7.1. Eğitimde Paternalist Liderlik	199
5.8. Vizyoner Liderlik	200
5.8.1. Eğitimde Vizyoner Liderlik.....	201
5.9. Ruhsal Liderlik	201
5.9.1. Eğitimde Ruhsal Liderlik	202
5.10. Dağıtımçı Liderlik.....	202
5.10.1. Eğitimde Dağıtımçı Liderlik	203
5.11. Dijital-Teknolojik Liderlik.....	203
6.11.1. Eğitimde Dijital/Teknolojik Liderlik.....	205
5.12. Öğretimsel Liderlik.....	206
5.12.1. Eğitimde Öğretimsel Liderlik	207
Özet	208
Değerlendirme Soruları.....	208
Kitap ve Film Önerileri.....	208
Kaynakça.....	209

7. BÖLÜM

OKULLARDA DEĞİŞİM VE İNOVASYON

Giriş.....	216
1. İnovasyon Nedir?.....	219
1.1. İnovasyona Dayalı Eğitimin Gerekçesi	223
1.2. İnovasyona Dayalı Eğitimin Parametreleri.....	224
1.3. Paradigma Değişimi: Gelenekselden Yenilikçi Eğitime.....	226
1.4. Yeniliğin Önündeki Engeller	231
1.5. Okul İnovasyonunun Değişkenleri.....	233
1.5.1. İnovasyon ve Müfredat	233
1.5.2. İnovasyon ve Öğretmen.....	234
1.5.3. İnovasyon ve Eğitim Lideri.....	235
1.5.4. İnovasyon ve BİT	237
1.5.5. İnovasyon ve Okul İklimi	238

Özet	239
Değerlendirme soruları	240
Film Önerisi	240
Kaynakça.....	241

8. BÖLÜM

TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNİN AMAÇ YAPI VE İŞLEYİŞİ

Giriş.....	248
1. Türk Eğitim Sisteminin Amaçları ve Temel İlkeleri	248
1.1. Türk Eğitim Sisteminin Amaçları	249
1.2. Türk Eğitim Sisteminin Temel İlkeleri	250
2. Türk Eğitim Sisteminin Genel Yapısı.....	253
2.1. Örgün Eğitim.....	255
2.1.1 Okul Öncesi Eğitimi.....	255
2.1.2. İlköğretim	256
2.1.3. Ortaöğretim.....	257
2.1.4. Yükseköğretim	259
2.2. Yaygın Eğitim.....	261
3. Millî Eğitim Bakanlığının Örgüt ve Yönetim Yapısı	263
3.1. Millî Eğitim Bakanlığı Merkez Teşkilatı.....	263
3.1.1. Millî Eğitim Bakanlığı Görev ve Yetkileri.....	263
3.1.2. Millî Eğitim Bakanının Görev ve Yetkileri.....	266
3.1.3. Bakan Yardımcılarının Görev ve Yetkileri.....	266
3.1.4. Millî Eğitim Bakanlığı Merkez Teşkilatı Birimlerinin Görev ve Yetkileri	266
3.2. Millî Eğitim Bakanlığı Taşra Teşkilatı	279
3.2.1. İl ve İlçe Yöneticilerinin Görevleri ve İşbölümü	281
3.3. Millî Eğitim Bakanlığı Yurt Dışı Örgütü.....	282
Özet	285
Değerlendirme Soruları.....	286
İleri Okumalar, Bağlantılar ve Film Önerileri	288
Kaynakça.....	289

9. BÖLÜM EĞİTİM HUKUKU VE TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNİN YASAL TEMELLERİ

Giriş	293
1. Eğitim	294
1.2. Eğitimin İşlevleri	295
2. Hukuk	296
2.1. Hukukun Kaynakları	297
2.2. Hukukun Dalları	298
3. Toplumsal Düzen Kuralları	298
3.1. Ahlak Kuralları	299
3.2. Din Kuralları	299
3.3. Örf ve Adetler	300
3.4. Görgü Kuralları	300
3.5. Hukuk Kuralları	300
4. Eğitim Hukuku	301
4.1. Eğitim Hukuk İlişkisi	302
5. Hak Kavramı ve İnsan Haklarının Dayandığı Temel İlkeler	305
5.1. Eğitim Hakkı	307
6. Türkiye Eğitim Sisteminin Yasal Temelleri	311
6.1. Uluslararası Hukuksal Düzenlemelerde Eğitim	311
6.1.1. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinde Eğitim Hakkı	312
6.1.2. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde Eğitim Hakkı	312
6.1.3. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesinde Eğitim Hakkı	313
6.1.4. Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesinde Eğitim	314
6.1.5. Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme	315
6.2. Ulusal Hukuk Düzenlemelerinde Eğitim	316
6.2.1. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası	316
6.2.2. Tevhid-i Tedrisat Kanunu	317
6.2.3. Millî Eğitim Temel Kanunu	318
6.2.4. İlköğretim ve Eğitim Kanunu	320
6.2.5. Özel Öğretim Kurumları Kanunu	320
6.2.6. Mesleki Eğitim Kanunu	321
6.2.7. Yükseköğretim Kanunu	321
6.2.8. Engelliler Hakkında Kanun	322
6.2.9. Devlet Memurları Kanunu	322
7. Eğitim Paydaşlarının Hakları ve Sorumlulukları	323
7.1. Öğrencilerin Hak ve Sorumlulukları	323

7.2. Öğretmenlerin Hak ve Sorumlulukları.....	324
7.3. Yöneticilerin Hak ve Sorumlulukları.....	324
7.4. Ebeveynlerin Hak ve Sorumlulukları.....	325
Özet	328
Değerlendirme Soruları.....	329
İleri Okumalar	331
Kaynakça.....	331

10. BÖLÜM OKUL SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ

Giriş.....	334
1. Okul Sağlığı	335
1.1. Sağlığı Teşvik Eden Okullar	336
1.2. Sağlıklı Okullar	338
2. Okul Güvenliği	343
2.1. Okul Güvenliği Teorileri	346
2.1.1. Sosyal Kontrol Kuramı.....	346
2.1.2. Okul İklimi Kuramı	346
2.1.3. Toplumsal Çözümle Kuramı	347
2.2. Güvenli Okul	347
3. Okul Sağlığı ve Güvenliği Bağlamında Okul Yöneticilerinin Sorumlulukları	349
4. Türkiye’de Okul Sağlığı ve Güvenliğine Yönelik Gerçekleştirilen Uygulamalar ...	350
Özet	353
Değerlendirme Soruları.....	354
Kitap ve Film Önerileri.....	356
Kaynakça.....	356

11. BÖLÜM OKULLARDA İNSAN KAYNAĞININ YÖNETİMİ

Giriş.....	362
1. Eğitim Örgütlerinde İKY Planlaması ve Personel Sağlama Süreci	362
2. Eğitim Örgütlerinde Personel Seçme ve Atama Süreci	364
2.1. Okul Yöneticisi Seçme ve Atama Süreci.....	364
2.2. Öğretmen Seçme ve Atama Süreci.....	366
3. Eğitim Örgütlerinde Personel Yetiştirme ve Geliştirme Süreci.....	370

3.1. Okul Yöneticisinin Yetiştirilmesi ve Geliştirilmesi.....	371
3.2. Öğretmenin Yetiştirilmesi ve Geliştirilmesi	372
4. Eğitim Örgütlerinde Performans Yönetimi Süreci.....	377
4.1. Performans Değerlendirme Süreci	378
4.1.1. Okul Yöneticisinin Performans Değerlendirme Süreci	378
4.1.2. Öğretmenin Performans Değerlendirme Süreci	379
4.2. Eğitim Örgütlerinde Ücretlendirme.....	381
4.3. Eğitim Örgütlerinde Ödüllendirme ve Disiplin.....	383
4.3.1. Eğitim Örgütlerinde Ödüllendirme	383
4.3.2. Eğitim Örgütlerinde Disiplin	384
Özet	387
Değerlendirme Soruları.....	388
Kitap ve Film Önerileri.....	391
Kaynakça.....	391

12. BÖLÜM

OKULDA EĞİTİM PROGRAMININ YÖNETİMİ

1. Giriş.....	396
1.1. Eğitim Programı Kavramı.....	396
1.2. Eğitim Programının Unsurları.....	401
2. Eğitim Programlarının Yönetimi	402
2.1. Eğitim Programının Yönetiminde Sorumluluk	405
2.2. Okulda Öğretimin Yönetimi	406
2.2.1. Yıllık Öğretime İlişkin Planlamanın Yapılması	406
2.2.2. Ders Programlarının Yapılması	407
2.2.3. Öğretmenler Kurulu ve Zümre Öğretmenler Kurulu Toplantılarının Yapılması	408
2.2.4. Rehberlik İşleri.....	408
2.2.5. Ders Araç Gereçlerinin Sağlanması	409
2.3. Okul Müdürü ve Eğitim Programlarının Yönetimi.....	409
2.4. Öğretmen ve Eğitim Programlarının Yönetimi	412
Özet	414
Değerlendirme Soruları.....	415
İleri Okumalar ve Film Önerileri.....	417
Kaynakça.....	417

13. BÖLÜM

OKUL YÖNETİMİNDE DİJİTAL UYGULAMALAR

Giriş.....	420
1. Okullarda Dijital Dönüşüm	421
1.1. Dijital Okuryazarlık	423
1.2. Dijital Liderlik	425
2. Okul Yönetiminde Kullanılan Dijital Uygulamalar	427
2.1. Okul Yönetiminde Dijital İletişim Uygulamaları	430
2.2. Okul Yönetiminde Kullanılan Diğer Servisler	432
3. Okul ve Sınıf Yönetiminde Kullanılabilen Yazılımlara Yönelik Öneriler.....	434
Özet	440
Değerlendirme Soruları.....	441
İleri Okuma Önerileri.....	444
Film, Dizi ve Belgesel Önerileri.....	444
Kaynakça.....	444

14. BÖLÜM

OKULDA KARAR VE VERİYE DAYALI KARAR VERME

Giriş.....	448
1. Yönetim Süreçleri	448
1.1. Karar Verme.....	448
1.2. Planlama.....	449
1.3. Örgütlenme	449
1.4. İletişim.....	449
1.5. Etki.....	449
1.6. Koordinasyon	450
1.7. Değerlendirme.....	450
2. Karar Verme.....	450
2.1. Karar Türleri	451
2.2. Karar Verme Modelleri	451
2.3. Eğitim Örgütlerinde Karar Verme ve Karara Katılma	455
3. Veriye Dayalı Karar Verme	458
Özet	463
Değerlendirme Soruları.....	464
İleri Okumalar, Bağlantılar ve Film Önerileri	467
Kaynakça.....	467

15. BÖLÜM
OKULDA ZAMAN YÖNETİMİ:
OKUL YÖNETİCİSİNİN BİR GÜNÜ, BİR AYI, BİR YILI

Giriş.....	472
1.1. Zaman Kavramı.....	472
1.2. Zaman Yönetimi.....	474
1.2.1. Zaman Yönetimi Yaklaşımları.....	476
1.3. Okul Yöneticilerinde Zaman Yönetimi	479
1.4. Dijital Çağda Zaman Yönetimi.....	484
Özet	486
Değerlendirme Soruları.....	487
İleri Okuma ve Film Önerileri.....	489
Kaynakça.....	490

16. BÖLÜM
OKUL YÖNETİMİNDE DEĞERLENDİRME VE
HESAP VEREBİLİRLİK

Giriş.....	494
1. Değerlendirme Kavramı.....	494
1.1. Değerlendirme ve Denetim Arasındaki İlişki	496
1.2. Okullarda Değerlendirme ve Yasal Süreç.....	496
2. Hesap Verebilirlik	503
2.1. Eğitimde Hesap Verebilirlik.....	504
2.2. Değerlendirme ve Hesap Verebilirlik Arasındaki İlişki	508
Özet	510
Değerlendirme Soruları.....	511
Kitap ve Film Önerileri.....	514
Kaynakça.....	514

17. BÖLÜM
OKUL YÖNETİMİNDE ETİK VE PROTOKOL KURALLARI

Giriş.....	518
1. Etik kavramı	518
1.1. Mesleki Etik	519
1.2. Etik İlkeler ve Etik Kodlar.....	521

1.3. Eğitim - Öğretimde Etik	523
1.4. Okul Yönetiminde Etik.....	524
1.5. Etik Liderlik	525
2. Protokol Kavramı	526
2.1. Protokoller ile İlgili Mevzuatlar	527
2.2. Eğitimde Görgü Kuralları ve Protokolün Yeri.....	528
2.3. Eğitimde Protokol Uygulamaları	529
Özet	530
Değerlendirme Soruları.....	531
Kaynakça.....	535
Editör Hakkında	537
Yazarlar Hakkında.....	538

1. BÖLÜM

OKUL YÖNETİMİYLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

Prof. Dr. Murat TAŞDAN, Kafkas Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-8675-6068

Arş. Gör. Ziyaeddin Halid İPEK, Kafkas Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-1313-7770

Bölüm Kazanımları

- Yönetim ile ilgili temel kavramları bilir ve kavrar.
- Eğitim yönetimi ile ilgili temel kavramları bilir ve kavrar.
- Okul yönetimi ile ilgili temel kavramları bilir ve kavrar.
- Eğitimde dijitalleşmeyle ilgili kavramları bilir.

Bölüm İçeriği

Giriş

1. Okul Yönetimiyle İlgili Temel Kavramlar

- 1.1. Yönetim
- 1.2. Örgüt
- 1.3. Yönetim ile İlgili Bilim Dalları
- 1.4. Eğitim Yönetimi
- 1.5. Denetim

2. Yönetimle Alanındaki Güncel Gelişmeler

- 2.1. Küreselleşme
- 2.2. Yönetişim
- 2.3. Eğitim Yönetiminde Dijitalleşme
- 2.4. Dijital Okul-Sanal Okul-Hibrit Eğitim
- 2.5. Öğrenme Analitiği

Özet

Değerlendirme Soruları

Kitap ve Film Önerileri Kitap Önerileri

Kaynakça

Anahtar Kavramlar

Yönetim, Lider, Örgüt, Sistem, Eğitim Yönetimi, Denetim, Eğitim Denetimi, Küreselleşme, Dijitalleşme

Giriş

Her alanının kendine özgü temel kavramları bulunmaktadır. Bu temel kavramları bilmek, o alanda yazılan ve konuşulan konuları anlamak ve kavramak için gereklidir. Bu kitapta da yönetim, eğitim yönetimi, okul yönetimi ve eğitimde dijitalleşme konuları tartışıldığı için; kitabın başlangıcında bu kavramlar ve ilgili temel kavramların açıklanmasının kitaptaki diğer konuların daha da iyi kavranmasına katkı getireceği düşünülmüştür. Bu gereklilikle bölümde; yönetim, lider, örgüt, kamu yönetimi, eğitim yönetimi, okul yönetimi, okul yöneticisi, eğitim lideri, okul lideri, denetim, eğitim denetimi, okul denetimi, denetmen, sanal örgütler, küreselleşme, yönetişim, dijitalleşme, eğitim yönetiminde dijitalleşme, dijital eğitim, öğrenme yönetim sistemleri, mobil öğrenme, WEB 2.0 ve öğrenme analizi kavramları tanımlanmaya çalışılmıştır.

1. Okul Yönetimiyle İlgili Temel Kavramlar

1.1. Yönetim

Yönetim uygulamalarının ortaya çıkışı, var oluşu insanlık tarihi kadar eskidir. Yönetim kavramının anlamı ve ne olduğu da aslında tarihsel süreç içerisinde zamanın ruhuna, toplumsal koşullara, toplumların üretim ve tüketim biçimine, yaşam koşullarına, teknolojik olanaklara, çevreye ve farklı bilim dallarına göre farklılık göstermektedir.

Yönetim, bireylerin ve grupların tek başlarına yapamayacakları işleri işbirliği ile gerçekleştirmelerinin bir gereği olarak görülmüştür. İnsanlar arasında yöneten ve yönetilen olarak iki grup genellikle var olmuştur. Bu iki gruptan birisinin yani yönetici grubunun işleri çekip-çevirmesi, idare etmesi ve sorumluluk üstlenmesi gerekmıştır (Yenisu, Şahin ve Öztekkeli, 2019).

Yönetim uygulamalarının insanlığın var olduğu dönemden itibaren olduğu bilinmekle birlikte, yönetim kavramının M.Ö 1300'lü yıllarda ortaya çıktığı kabul edilmektedir (Mandell vd., 1981). Eski Mısır, Yunan ve Çin uygarlıklarına ilişkin kayıtlarda özellikle, kamu yönetimine ilişkin bazı görüş ve ilkelerin ortaya konulduğu ve kamu yöneticilerinde “dürüstlük” ve “bencil olmama” gibi niteliklerin var olması gerektiği ifade edilmiştir. Tarihsel süreçte modern anlamda yönetim kavramı tekrar 18. Yüzyılın sonlarında sanayi devriminden sonra gündeme gelmiş ve 19. Yüzyıldan itibaren tartışılmaya başlanmıştır (Doğan, 2002).

Yönetim pek çok farklı tanıma sahiptir. Yönetim, insanlar arasında işbirliğini sağlama ve onları ortak bir amaca doğru yürütme iş ve çabalarının toplamı olarak

tanımlandığı gibi (Özalp, 2010), bir örgütün, işin veya birimin yönetilmesini içeren iş olarak da tanımlanmaktadır (Miles vd., 1978). Yönetimin özünde kaynakların, bilginin ve bireylerin amaçları yerine getirmek için etkili bir şekilde organize edilmesi hedefi bulunur. Yönetim örgütsel sistemin rasyonelleşmesini ve sabitleşmesini sağlayarak bilinmezlikleri azaltan bir süreç olarak da tanımlanmaktadır (Miles vd., 1978). TDK'ya (2022) göre yönetim “yönetme işi, çekip çevirme, idare olarak geçerken”, Cambridge sözlüğünde (2022) “bir örgütün ya da bir planın işlenmesi için gerekli olan görevler ve düzenlemeler olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımlara bakıldığında yönetimi “**mevcut insan ve madde kaynaklarının örgütün amaçları doğrultusunda etkili ve verimli şekilde kullanılmasını sağlayan bilim ve sanat**” olarak açıklamak mümkündür.

1.1.1. Lider

Liderlik, bir ekip kurarak, hedefler belirleyerek ve ekiplerini başarıya motive ederek bir grubu veya bireyi yönlendirme eylemidir. Liderler, operasyonları yönetmekten, çalışanları teşvik etmekten ve bir hedefe ulaşmak için görevleri buna göre devretmekten sorumlu kişilerdir (indeed.com).

Liderliğin birçok farklı anlamı vardır. Araştırmacılar genellikle liderliği kendi bireysel bakış açılarına ve fenomenin kendilerini en çok ilgilendiren yönüne göre tanımlarlar. Örneğin, Bass (1990) liderliği, **liderin istekleri** gibi tanımlama eğilimindedir, Kotter (1988) liderliği **etki olarak** tanımlar ve Rost (1993) ise liderliği **ilişki** olarak tanımlar.

“Lider” ve “liderlik” kelimelerinin pekçok anlamı vardır, ancak bu terimlerin tek ve sabit bir tanımı yoktur. Day (2011), “lideri” insan sermayesi ve içsel bilgi, beceri, yetenek, tutum ve motivasyonlar olarak tanımlarken, “liderliği” sosyal sermaye, kişilerarası ilişkiler ve organizasyon kültürü olarak tanımlamış ve bu iki kavramı birbirinden ayırmıştır. Liderler, bireyleri, grupları, örgütleri ve sistemleri etkileyen, hevesli ve ilham verici kişilerdir. Liderler tarafından neyin, nasıl ve kimin üzerinde etki uygulandığını ele almak için aşağıdaki tanım sunulmaktadır: **Liderlik, davranışları (eylemleri), bilişleri (algıları, düşünceleri ve inançları) ve motivasyonlarıyla (neden biz bizim gibi davranın ve düşünün) bireylere ve gruplara fayda sağlayan hedeflere ulaşmak için (Callahan ve Grunberg, 2019; Northouse, 2016; Yukl, 1981) onları etkilemektir.** Bu nedenle liderlik, sosyal psikolojik süreçlere, kişilerarası ve grup dinamiklerine ve diğerlerinin psikolojisinin tüm yönleri (davranışlar, bilişler ve motivasyonlar) üzerindeki etkiye atıfta bulunur. Liderler, hedeflere, bireylere ve bağlama uyum sağlayan bu süreçlerin itici gücüdür (Grunberg, Barry, Callahan, Kleber, McManigle ve Schoomaker, 2019). Bir liderlik ilişkisinin var olması için, ilişkide mevcut olan dört temel unsur olmalıdır: